

mladá fronta

postržiny

bohumil

hrabal

bohumil hrabal

postržiny

© Bohumil Hrabal – dedičové, 1994, 2004

Paní Bovaryová jsem já
Gustav Flaubert

1

Mám ráda těch několik minut před sedmou hodinou večerní, kdy hadříky a zmačkanou Národní politikou čistím skleněné cylindry lamp, sirkou odroluji čern ohořelých knotů, nasazuji znovu mosazné kloboučky, a přesně v sedm hodin nastává ta krásná chvíle, kdy přestávají pracovat pivovarské stroje a dynamo, tlačící elektrický proud všude tam, kde svítí žárovky, to dynamo začne snižovat obrátky, a tak jak elektrina slábne, slábne i světlo žárovek, z bílého světla zvolna je světlo růžové a z růžového světla světlo šedivé, cezené přes flór a organtýn, až wolframová vlákna ukazují u stropu červené rachitické prstíčky, červený houslový klíč. Zapaluji pak knot, nasazuji cylindr, vytahuji žlutý jazýček, nasazuji mléčné stínítko, zdobené porcelánovými růžemi. Ráda mám těch několik minut před sedmou hodinou večerní, dívám se ráda těch několik minut vzhůru, kdy světlo odchází ze žárovky jako krev z podříznutého kohouta, ráda se dívám na ten blednoucí podpis elektrického proudu a trnu, až přijde čas, kdy do pivovaru bude zaveden městský proud a všechny pivovarské lampy, všechny větrné lampy v maštalích, lampy s kulatými zrcátky, všechny ty bachraté lampy s kulatými knoty se jednoho dne nezapálí, nikdo už nebude o jejich světlo stát, protože celý ten ceremoniál bude nahrazen vypínačem podobným kohoutku od vodovodu, který nahradil krásné pumpy. Mám ráda ty moje hořící lampy, v jichž světle odnáším na stůl talíře a příbory, rozvírají se noviny nebo knihy, mám ráda lampami ozářené ruce jen tak spočívající na ubrusu, lidské utáaté ruce, v jichž rukopisu vrásek lze vyčíst povahu člověka, kterému ty ruce patří, mám ráda přenosné petrolejové lampičky, se kterými za večera chodím vstříc návštěvám a svítím jim do tváře a na cestu, mám ráda lampy, v jichž světle háčkuji záclony a hluboce sním, lampy, které násilným dechem zhasnuty vydávají čpavou vůni, která výčítkou zaplaví tmavý pokoj. Abych tak našla sílu, a

až přijde do pivovaru elektřina, abych alespoň jednou týdně jeden večer si zapálila lampy a naslouchala melodickému syčení žlutého světla, které vrhá hluboké stíny a nutí k opatrnosti a k snění.

Francin zapaloval v kanceláři dvě bachraté lampy s kulatými knoty, dvě lampy neustále brblající jako dvě domovnice, lampy, které stály na krajích ohromného stolu, lampy, které vydávaly teplo jako kamínka, lampy, které s ohromným apetytem mlsaly petrolej. Zelená stínítka těch baculatých lamp skoro podle pravítka odřezávala prostor světla a stínu tak, že když jsem se dívala oknem do kanceláře, Francin byl vždycky rozstříhaný na Francina politého vitriolem a na Francina, kterého pohltilo přítmí. Mosazné mašinky, ve kterých se pohyboval horizontálním šroubem stahovaný nebo vytahovaný knot, ty mosazné košičky měly ohromný tah, tolik spotřebovaly ty Francinovy lampy kyslíku, že vysávaly kolem sebe vzduch, takže když Francin položil cigaretu do blízkosti lamp, mosazné česno vsrkávalo stuhy modrého dýmu a cigaretový dým, jak se dostal do magického okruhu těch bachratých lamp, neúprosně byl vsrkáván a tahem skleněného cylindru požírán plamenem, který nad kloboučkem svítil zelenkavě jak světlo, které vydává ztrouchnivělý pařez, světlo jak bludička, jak oheň svatého Eliáše, jak Duch svatý, který sestoupil v podobě fialového plamínku, vznášející se nad tučným žlutým světlem kulatého knotu. A Francin zapisoval ve světle těchto lamp do rozevřených pivovarských knih výstavy piva, příjmy a vydání, sestavoval týdenní a měsíční zprávy, aby koncem každého roku sestavil bilanci za celý kalendářní rok, a stránky těchto knih se leskly jak naškrobené náprsenky. Když Francin obrátil stránku, tak se ty dvě bachraté lampy pohoršily nad každým pohybem, že hrozily zhasnutím, rozkdákaly se ty lampy, jako kdyby to byli ze spánku vyrušení dva velcí ptáci, úplně ty dvě lampy mykaly zlostně dlouhými krky, rozházely na stropě ty neustále oddychující stínohry předpotopních zvířat, na stropě vždycky jsem viděla v těch polostínech ovívající se sloní

uši, oddychující hrudní koše kostlivců, dvě veliké mûry nabodnuté na světlený kûl, vycházející ze skleněného cylindru rovnou ke stropu, kde zářilo nad každou lampou kulaté oslnivé zrcátko, prudce osvětlený stříbrný peníz, který se neustále, sotva znatelně, ale přece pohyboval a vyjadřoval náladu každé lampy. Francin, když obrátil stránku, znovu nadepisoval jména a příjmení hostinských. To bral redis pero číslo tři, a tak jako ve starých mešních knihách a slavnostních listinách, Francin každé začáteční písmeno nadepsal iniciálami, které byly plné ozdobných kudrlinek a vzdouvajících se siločar, to Francin, když jsem seděla v kanceláři a dívala se z přítmí na jeho ruce, které ty kancelářské lampy pomazaly chlórovým vápnem, vždycky jsem měla dojem, že Francin ty iniciály dělá podle mých vlasů, že se jimi inspiruje, zadíval se vždycky na moje vlasy, ze kterých sršelo světlo, v zrcadle jsem viděla, že kde jsem byla večer já, tam vždycky tím mým účesem a kvalitou mých vlasů bylo o jednu lampu víc, Francin tím redis perem napsal základní začáteční písmena, pak vzal něžná pera a podle dojmu namáčel je střídavě do zelených a modrých a červených inkoustů a kolem iniciál začal kreslit moje vzdouvající se vlasy, a tak jako růžový keř, který obrůstá besídku, tak Francin hustou sítí a větvičkami siločar mých vlasů ozdobil začáteční písmena jmen a příjmení hostinských.

Když pak unavený se vrátil z kanceláře, stál ve veřejích ve stínu, bílé manžety ukazovaly, jak za celý den je vyčerpaný, skoro ty manžety se dotýkaly jeho kolen, za celý den si na záda Francin naložil tolik starostí a protivenství, že vždycky byl o deset centimetrů menší, možná i o víc. A já jsem věděla, že největší starostí jsem já, že od té doby, co mě poprvně uviděl, že od té doby mne nosí v neviditelném, a přece tak konkrétním ruksaku na zádech, který den ze dne je těžší. To pak každý večer jsme stáli pod stahovací hořící lampou, zelené stínítko bylo tak veliké, že jsme se pod ně oba vešli, byl to lustr jako deštník, pod kterým jsme stáli v lijavci syčícího světla petrolejové lampy, objímala jsem Francina jednou

rukou a druhou rukou jsem jej hladila v týlu hlavy, on měl zavřené oči a zhluboka dýchal, když se uklidnil, objal mne v pase, a tak to vypadalo, že chceme začít nějaký společenský tanec, avšak ono to bylo něco víc, byla to očišťovací koupel, ve které mi Francin šeptal do ucha všechno, co se mu ten den přihodilo, a já jsem jej hladila a každý pohyb ruky mu vyhlazoval vrásky, pak mi hladil rozpuštěné vlasy, pokaždé jsem stáhla ten porcelánový lustr níž, kolem obvodu lustru byly hustě navěšeny skleněné ba revné trubičky spojené korálky, chrastila ta cingrlátka kolem našich uší jako cetky a ozdoby kolem beder turecké tanečnice, měla jsem někdy dojem, že ta veliká stahovací lampa je skleněný klobouk naražený nám oběma až po uši, klobouk ověšený lijavcem zastřižených rampouchů... A poslední vrásku jsem zahнала z Francinovy tváře někam do vlasů nebo za uši, a on otevřel oči, narovnal se, manžety zase měl ve výši boků, podíval se na mne nedůvěřivě, a když jsem se usmála a přikývla, usmál se taky, pak sklopil oči a posadil se za stůl, dodal si odvahy a díval se do mne a já do něj a viděla jsem, jak mám nad ním velikou moc, moje oči jak jej uhraňují jako oči krajty tygrovité, když zírají na ustrašenou pěnkavu.

Dnes večer z tmavého dvora zařehtal kůň, pak ještě jedno zaržání, a pak se ozvalo dunění kopyt, řinčení řetězů a cinkot přazek, Francin se vztyčil a naslouchal, vzala jsem lampu a vyšla na chodbu a otevřela dveře, venku volal ve tmě pivovarský kočí: „Hola, Ede, Kare, hola ištene!“, ale kdepak, od stáje se řítili belgičtí valaši s lampou na předprsni, tak jak se vraceli unavení, odpřažení od vozu, v chomoutech a s postraňky zavěšenými na krumplování těch chomoutů a v celém postroji po celodenním rozvážení piva, kdy každý si myslil, tihle vyřezaní hřebci nemyslí na nic jiného než na seno a putýnku mláta a pikslu ovsa, tak tihle dva valaši čtyřikrát do roka zničehonic se rozpomenuli na svoje hřiběcí léta, na svoje geniální mládí, plné ještě nerozvinutých, a přece již žláz, a vzbouřili se, udělali malou vzpouru, dali si znamení za tmavých

podvečerů, když se vraceli do maštalí, a splašili se, splašili, to říkají lidé, že se tihle bývalí hřebci splašili, oni se nesplašili, oni nezapomněli, že ještě pořád a do poslední chvíle lze jít i zvířeti cestou svobody... teď letěli podle deputátních bytů, chodníkem z betonu, zpod kopyt jim křesaly jiskry a lampa na prsou náručního valacha zběsile sebou casnovala a mrskala a ozařovala poletující přazky a utržené opratě, vyklonila jsem se a něžným světlem petrolejové lampy proletěl ten belgický pár, tlustí, obrovští valaši Ede a Kare, kteří dohromady vážili dvacet pět metrických centů, které teď uvedli do pohybu, a ten pohyb neustále hrozil pádem a pád jednoho koně znamenal i pád druhého, protože byli spolu spojeni štruplemi a koženými přazkami a opratěmi, avšak jako by se neustále v tom trysku dorozumívali, plašili se oba současně a střídali se ve vedení ne víc než o pár centimet rů... a za nimi běžel nešťastný kočí s bičem, kočí, který trnul, kdyby jeden z koní si zlomil nohy, že by mu správa pivovaru strhávala kolik let... a ztráta obou koní by znamenala platit až do konce života... „Hola, Ede a Kare! Hola ištene!“, avšak spřežení už hnalo proti průvanu u sladovny, teď jejich kopyta zmlkla v blátivé cestě podle komínu a humen, také ti valaši zpomalili a zase u maštalí, na kočičích hlavách, nabírali rychlost a na betonovém chodníčku ozářeném hranatými šachtami z chodeb svítícími petrolejkami, na tom chodníčku, z kterého každá po zemi se táhnoucí přazka, každý řetízek, každá podkova sršela jiskřičkami, tedy ti dva belgičani se rozeběhli, to ani nebyl už běh, ale zadržovaný pád, z nozder se jim valily frkačky dechu, oči vytřeštěné a plné hrůzy, v zatáčce u kanceláře se oba smekli na tom betonovém chodníčku jak v grotesce, ale oba jeli po zadních podkouvách, ze kterých křesaly jiskry, kočí ztuhl hrůzou. A Francin se rozeběhl ke dveřím, ale já jsem stála opřená o veřeje a modlila jsem se, aby se těm koním nic nestalo, velice dobře jsem věděla, že jejich případ je i událostí mojí, a Ede a Kare už zase vedle sebe a svorně klusali proti průvanu sladovny, jejich podkovy ztichly v

měkkém blátě cestou podle humen, a znovu si dali znamení a potřetí se rozletěli, kočí odskočil a lampa, jak jeden z koňů natáhl uzdu, letěla obloukem a roztránila se o prádělnu a ten třesk dodal belgičanům novou sílu, zařetali nejdřív jeden po druhém, pak současně oba dva a rozeběhli se na betonovém chodníčku... dívala jsem se na Francina, jako bych to byla já, která jsem se proměnila v pár belgických koňů, to byla ta moje vzpurná povaha, jednou za měsíc si zabláznit, já jsem taky trpěla kvartální touhou po svobodě, já, která jsem nebyla ani vyřezaná, ale naopak zdravá, někdy až příliš zdravá... a Francin se na mne díval a viděl to, že splašené belgické spřežení, ty světlé vlající hřivy a mohutné, vzduchem za hnědými těly tažené ohony, že to jsem já, ne já, ale ta moje povaha, ten můj tmavou nocí letící splašený zlatý účes, ty moje vlající nespoutané vlasy... a odstrčil mne a teď stál Francin se vzpřaženýma rukama v tunelu světla, řinoucího se z chodby, se vztaženýma rukama vykročil koňům vstříc a volal Idudududu! Hola!, a belgičtí vyřezaní hřebci zabrzdili, zpod podkov jim tryskaly jiskry, Francin uskočil a vzal náručního za uzdu, strhl ji, zaryl ji do zpěněné tlamy zvířete, a pohyb koňů utichl, přazky a opratě a pruhy po strojů spadly na zem, přiběhl kočí a vzal podsedního za uzdu... „Pane správče...“ blekotal kočí. „Utřít slámou, províste je dvorem... čtyřicet tisíc má cenu ten pár, rozumíte, pane Martine?“ řekl Francin, a když vešel do domovních dveří tak jako hulán, u kterých za Rakouska sloužil, kdybych neuskočila, povalil by mne, kráčel by přese mne... ze tmy se ozývaly pak rány bičem a bolestný řehot belgických koní, nadávky a rány obráceným bičem, který se omotával belgičanům kolem nohou a rozšvihával kůži.

2

Můj portrét jsou ale také čtyři prasata, pivovarská prasata, krmená mlátem a bramborami, a v létě, když zrály řípy, chodila jsem na chrást a ten chrást posekala a nalila na něj kvásek a staré pivo a prasata spala dvacet hodin a přirůstala denně až o jeden kilogram, to mne ta moje prasátka slyšela, jak jdu dojit kozy, a už řvala radostí, protože nevěděla, že dvě z nich prodám na šunky a dvě nechám porazit na domácí zabíjačku. Jak jsem dojila kozy, tak prasátka křičela nadšením, protože věděla, že všechno mléko, co nadojím, rovnou jim vyleju. Pan Cicvárek se jen podíval na prasata, hned řekl, kolik ta prasata váží, a vždycky to bylo tak, pak ta dvě prasátka bral do náruče a hodil je do takového rakošánku, řeznické bryčky, zatáhl nad nimi síť a řekl: „Bránějí se ty potvůrky jako moje stará, když jsem jí zamlada dával první hubičku!“

Řekla jsem prasátkům na rozloučenou: „Papapááá, prasátka moje, budou z vás krásné šunky!“

Ale prasátka netoužila po takové slávě, to jsem věděla, ale jednu smrt jsme dlužni všichni a ta příroda je milosrdná, když se už nedá nic dělat, tak všechno živé, co má za chvíli umřít, všechno obejde hrůza, jako by zvířátkům i lidem vypadly pojistky, a pak už se nic necítí a nic nebolí, ta ustrašenost stáhne knoty lamp, že život jen tak blikotá a o ničem hrůzou neví. Na řezníky jsem neměla štěstí, ten první mi dal do jitrnic tolik zázvoru, že mi z nich udělal cukroví, ten druhý zase od rána pil tolik, že jak zvedl palici, aby omráčil prase, tak sám sobě přerazil nohu, stála jsem s připraveným nožem, div jsem zlostí nepodřízla toho řezníka, kterého jsem musela navíc vzít kočárem do nemocnice a shánět náhradního. Třetí řezník zase přinesl svůj vynález, místo paření objevil opalování štetin letlampou, já jsem místo polévky měla vylejt do záchodu toho řezníka, protože jednak štetiny zůstaly v kůži a hlavně prase vonělo benzinem, takže polévku jsme museli vylejt do kanálu, protože ani zbylé prase ji nechtělo.

Jediný pan Myclík, to byl řezník, řezník podle mého gusta. Poručil si mramorovanou třenou bábovku a bílou kávu, a rum si dal, teprve až byly jaterničky v kotli, řezník, který si přinesl všechno náčiní zabalené do utěrek, přinesl si s sebou tři zástěry, jednu měl při porážení a paření a vyvrhávání, druhou si oblékl, když vysypal droby na vál, a třetí zástěru, když už skoro všechno bylo hotovo. Také mne naučil pan Myclík, abych si koupila jeden kotel do rezervy a ten kotel nechala jen na vaření jaternic a jelit a tlačenek a drobů a škvaření sádla, protože co se v hrnci vaří, tím natáhne, a zabíjačka, milostpaní, to je to samý, jako když kněz slouží mši, protože jde o krev a o maso.

A zatímco jsme pekli buchtu do jaternic a jelit a zatímco jsme přivezli necky a do noci jsem vařila kroupy a na talíře připravovala dostatek soli a pepře a zázvoru a marjánky a tymiánu, prasátko už nedostalo v poledne žrát a začínalo tušit vůni řeznické zástěry, i ostatní dobytek byl smutný a tichý, už se napřed chvěl jako listí osiky, stromy ostatní jsou v klidu, bouře je někde v Karpatech nebo v Alpách, ale listí osiky se chvěje a třepotá, jako mé prase, které se zítra zabije.

Prase jsem vyvedla z chlívků vždycky já. Neměla jsem ráda, aby provazem podvázali prasátku tlamu, na co tu bolest, když jsem řezníkovi vyvedla prase zradou, škrábala jsem ho na vocintku, pak na čele, pak na zádech, a pan Myclík zezadu přišel se sekyrou, zvedl ji a obrovskou ranou zvrhl prase, pro jistotu ještě dal dvě tři mokré rány do roztráštěné prasečí lebky, podala jsem panu Myclíkovi nůž a on poklekl a vrazil zabíják pod krk a chvílku hledal špičkou tepnu a pak vychrstl proud krve a já jsem nastavila hrnec a pak ještě velký kastrol, pan Myclík vždycky dvorně, když jsem měnila nádoby, dlaní zacpal proudící krev, aby ji zase pustil, a to už jsem míchačkou kverlala krev, aby se nesrazila, pak i druhou rukou, oběma rukama současně jsem tepala do kouřící krásné krve, pan Myclík s pomocníkem, kočím panem Martinem, navalili prase

do necek a lili na ně vřelou vodu ze džberů, a já jsem si musela vyhrnout rukávy a rozpřaženýma prstama protřepávat chladnoucí krev a sražené krvavé cucky jsem vyhazovala slepicím, oběma rukama až po loket v chladnoucí krvi, ruce mi slábly, třepala jsem jimi, jako bych dodělávala s prasetem, poslední chuchvalce sedlé krve, a pak se krev uvolnila, chladla, vytáhla jsem ruce z hrnců a kastrolu, zatímco opařené, oholené prase stoupalo zvolna na kromholci k trámu otevřené kůlny.

Prasečí hlava uříznutá i s vocíntkem ležela na vále, dvě plecka jsem právě přinesla. A už jsem běžela dvorem, vlasy stažené pod šátkem, abych nepropásla ani chvíli, protože pan Myclík už vyvalil střeva a poručil pomocníkovi, aby je šel obrátit a prát, a sám se dral, jak slepý Hanuš do orloje, v útrokách prasete popaměti, vždycky tam něco nařízl a slezina a játra a žaludek se uvolnily, nakonec i plíce a srdce. Nastavila jsem džber a vyvalil se tam celý ten krásný pajšl, ta symfonie mokrých barev a tvarů, nic mne neuvádělo tak v nadšení jako světle červené vepřové plíce, krásně vzduché jak mechová guma, nic není tak vášnivé v barvě jako tmavohnědá barva jater, zdobená smaragdem žluče, jak mračna před bouří, jak něžné beránky, zrovna tak se táhne podle střev hrudkovité plsní sádlo, žluté jak rozkapaná svíce, jak včelí vosk. I ten hrtan je sestavený z modrých a světle červených kroužků jako trubice barevného vysavače. A když jsme vyvalili tu krásu na vál, pan Myclík vzal nůž, nabrousil si vocítku a pak odřezával tu kousek ještě teplého masíčka, tu kousky jater, tu celou ledvinku a půl sleziny, a já jsem nastavila veliký kastrol s osmaženou cibulkou a zastrčila ty kousky z prasete do trouby, když napřed jsem to pečlivě osolila a opepřila, aby zabíjačkový guláš byl k poledni.

Nabírala jsem sítem vařené prasečí droby, ramínko, rozpůlenou hlavu, obracela na vál kousek masa za kouskem, pan Myclík vybral kosti, a když maso trochu vychladlo, brala jsem do prstů kousek vocíntku a kousek líčka, místo chleba jsem přikusovala prasečí

ucho, Francin přišel do kuchyně, nikdy nejedl, nic nemohl pozřít, tak stál u kamen a jedl suchý chléb a pil k tomu kávu a díval se na mne a styděl se místo mne, a já jsem s chutí jedla a pila pivo přímo z litrové láhve, pan Myclík se usmíval a jen tak ze zdvořilosti vzal kousek masa, ale pak si to rozmyslel a napil se bílé kávy a přikusoval mramorovou bábovku, pak vzal kolíbku a vyhrnul si rukávy a mocnými pohyby začaly kousky masa ztrácet svůj tvar, funkci a pŕlměsíci kolíbavých nožů se maso zvolna měnilo v prejt, a pan Myclík nastavoval dlaň a já jsem mu do ní dávala spařené koření, pan Myclík byl jediný řezník, kterému jsem koření musela zalít vřelou vodou, protože, jak říkal, a já jsem to velice hmatově chápala, nastává větší rozptyl a jemnost těch vůní, a pak přidal máčenou buchtu a znovu vše promísil a mocnými dlaněmi a prsty protřepal a promíchal, pak stáhl z obou dlaní prejt, hrábl do něj, ochutnal, díval se do stropu a byl té chvíle krásný jako básník, hleděl do stropu ve vytržení a opakoval si: pepř, sůl, zázvor, dymián, buchta, česnek, když si přeríkal tu řeznickou střelnou modlitbičku, hrábl do prejtu a nabídl mi, na prst jsem si vzala a dala do úst a chutnala, dívala jsem se také do stropu a očima plnými vepřového vytržení jsem rozvírala a na jazyku chutnala paví chvost všech těch vůní, a pak jsem přikývla, že jako panímáma schvaluji chuťový rejstřík a nic nebrání tomu, aby se začaly dělat jaternice. A pan Myclík bral nastříhaná, na jednom konci zašpejlovaná střívka, dvěma prsty pravičky uvolnil otvor a druhou rukou jen mačkal a z pěsti mu vyrostla krásná jaternice, kterou jsem brala a špejlovala, a tak jsme pracovali, a tou měrou, jak ubýval prejt, tou měrou narůstala spojitými nádobami střívek hromada jaternic.

„Pane Martine, kde zase vězíte?“ volal každou chvíli pan Myclík, a kočí pan Martin pokaždé, snad celý svůj život, jak měl trochu času, postál v kůlně, v chlívků, za vozem, na chodbách, vytáhl kulaté zrcátko a díval se do něj, sám sobě se tak líbil, že vždycky byl z toho, co viděl v tom kulatém zrcátku, ohromen, celé hodiny

dovedl stát v chlívě, zapomněl jít domů, protože si vytrhával pinzetou chloupky z nosu, vytrhával štětičky z obočí, dokonce si barvil nejen vlasy, ale i podmalovával řasy a pudroval obličej. Říkala jsem si, že při dalším praseti mi Francin musí z pivovaru poslat jiného pomocníka. „Pane Martine, kde proboha jste zase byl? Račte krájet tady to střevní sádlo, budeme dělat kroupová a žemlová jelita, kde jste byl?“

Pan Myclík nabíjel kroupová jelítka, už vypil druhou odlívku rumu, a zničehonic hrábl do krvavého prejtu a prstem mi udělal na tváři krvavou čmouhu. A začal se tichounce smát, očko se mu zablýsklo jak prsten, hrábla jsem do krvavého kastrolu, a když jsem chtěla máznout řezníka po tváři, uhnul a já jsem padla dlaní na bílou stěnu, avšak než jsem ji umazala, pan Myclík stačil mi udělat druhou čmouhu a přitom špejlovat jelito dál. Hrábla jsem znovu do krve a rozeběhla jsem se, pan Myclík několikrát uhnul jako při savojance, a pak jsem mu krví pomazala tvář a špejlovala jsem kroupová jelítka dál a smála jsem se, když jsem se zadívala na řezníka, který se smál zdravým plným smíchem, to nebyl jen takový smích, ale to byl smích odněkud až od pohanů, kdy lidé věřili na sílu krve a slin, neubránila jsem se, abych nenabrala kroupové krve a zase nemázla do tváře pana Myclíka, a on mi zase uhnul, minula jsem jej a on mi s velikým řehotem máznul další čmouhu a přitom špejloval jelita dál, pan Martin přinesl basu piva ze spilky, a když se opatrně shýbal, mázla jsem mu do tváře plnou dlaní krvavého prejtu, a kočí pan Martin vytáhl z kapsy kulaté zrcátko, podíval se na sebe a asi se sobě líbil víc než kdy jindy, zasmál se zdravě a nabral na tři prsty červeného prejtu, rozeběhla jsem se do pokoje, pan Martin běžel za mnou, křičela jsem, ani jsem si neuvědomila, že už za touto zdí zasedá správná rada pivovaru, že je zřetelně slyšet rachot židlí a volání, ale pan Martin mne umazal krví a smál se, ta krev nás nějak sblížila, smála jsem se, posadila jsem se na kanape, držela jsem ruce před sebou jak loutka, abych neumazala potahy,

pan Martin držel umazanou ruku také tak, avšak ostatní jeho celé tělo se zvolna uvádělo do smíchu, otrásalo se a hrdlo propukalo v dusivý, jásavý, kašlavý řehot, a přiběhl pan Myclík a plnou dlaní hrábl panu Martinovi do tváře, kroupy se v ní blyštěly jak perly, a pan Martin se přestal smát, zvažněl, zdálo se, že chce uhodit, ale vytáhl kulaté kapesní zrcátko, podíval se do něj a shledal se asi tak krásným, jak se nikdy neviděl, a rozesmál se, zvedl stavidla hrdla a řval smíchy a pan Myclík o tercii níž se řehtal drobným smíchem, který se podobal jeho zoubkům pod černým knírem, a tak jsme řvali smíchy a nevěděli proč, stačil pohled jeden na druhého a propukli jsme ve smání, které bolelo v slabinách. A tu se otevřely dveře a vběhl Francin v redingotu, kravatu ve tvaru kapustového listu si tiskl do prsou, a když uviděl zakrvavené tváře a ten hrozný smích, sepjal ruce, ale já jsem se neudržela, vzala jsem na tři prsty krvavý prejt a mázla jsem Francinovi do tváře, abych jej proti jeho vůli rozesmála, avšak on se tak polekal, že tak jak byl, vběhl do zasedací síně, dva členové představenstva se svalili, protože mysleli, že v pivováře byl spáchán zločin, sám předseda pan doktor Gruntorád přiběhl zadním vchodem do kuchyně, rozhlídl se, a když viděl ten velký smích na zakrvavených tvářích, oddychl si, posadil se a já jsem tak, jak jsem měla ruce od prejtu, udělala panu doktorovi do tváře červený pruh, a jen chvíli jsme všichni utichli, přes uslzené oči dívali se na pana doktora Gruntoráda, který vstal a zaťal pěsti a vysunul buldočí čelist... avšak najednou se rozesmál, byla to ta síla krve, to něco sakrálního, co aby se nestalo, tak se odnepaměti vybíjelo pomazáváním se vepřovou krví, pan doktor hrábl do prejtu a rozběhl se, smějíc se vběhla jsem do pokoje, pan doktor mne minul a padl rukou na vystlanou postel, vešel do kuchyně a nahrábl si plnou hrst a vrátil se, běžela jsem kolem stolu, bílý ubrus byl plný otisků mých dlaní, pan doktor Gruntorád každou chvíli zavadil krví o ten ubrus, nadeběhl mi, a já pištíc jsem běžela na chodbu, která pojí náš byt se zasedací síní, síň už byla

osvětlená a já jsem vběhla do zasedání, zlaté lustry a pod nimi dlouhý stůl potažený zeleným sukmem, na kterém ležela rozevřená akta a zprávy. A pan předseda Gruntorád vběhl za mnou, všichni členové správní rady si mysleli, že pan předseda mne chce zabít, že se mne už zabít pokusil, Francin seděl na židli a krvavou rukou si mnul čelo, a pan předseda se mnou několikrát oběhl kolem stolu, výskala jsem a z nás obou lil pot, když mi ujela noha a padla jsem a pan doktor Gruntorád, předseda měšťanského pivovaru s ručením omezeným, mi hrábl plnou dlaní do tváře a posadil se, manžety mu visely a on se začal smát, smál se tak jako já, smáli jsme se, ale ten smích zvyšoval hrůzu členů představenstva, protože si všichni mysleli, že jsme se pomátli.

„Jestli se, pánové, neurazíte, zvu vás na zabíjačku,“ řekla jsem.

Pan doktor Gruntorád pravil:

„A pane správče, zaříd'te, ať ze spilky přinesou deset bas lahvového ležáku. Co deset, dvacet bas!“

„Pojd'te, pánové, prosím, ale zabíjačkový guláš musíte jíst lžičkou z polévkového talíře, guláše až po obroučku! A za chvílku se budou podávat jaterničky s křenem a kroupová a žemlová jelítka. Pánové, tudy prosím,“ pohybem krvavé ruky jsem zvala hosty zadním vchodem dál.

Pak, pozdě v noci, se členové správní rady rozjížděli na svých bryčkách domů, vyprovázela jsem každého s lampou v ruce, před vchodem domu předjížděly bryčky, rozsvícené kočárové lampy zaražené do blatníků ozařovaly matně lesklé zadky koňů, všichni členové správní rady tiskli Francino vi ruku a poklepávali mu na rameno. Tu noc jsem spala v ložnici sama, otevřeným oknem proudil studený vzduch, na prknech mezi židlemi na žitné slámě se třpytily jaternice a jelítka, hned vedle postele na dlouhých fošnách chladly rozmontované součástky prasete, vykostěné a rozparcelované šunky, kotlety a vepřové pečeně, ramínka a kolena a nožky, všechno srovnané podle řádu pana Mycíka. Když jsem ulehla do

postele, slyšela jsem Francina, jak vstal a v kuchyni si nalil vlažnou kávu a přikusoval k ní suchý chléb, to byla nádherná hostina, všichni členové správní rady jedli jak zjednaní, jen Francin postával v kuchyni a pil vlažnou kávu a přikusoval k tomu suchý chléb, ležela jsem v peřinách, a než jsem usnula, vytáhla jsem ruku a dotkla se ramínka, pak jsem ohmatala pečeni a usínala jsem s prsty na panenské svíčkové, a zdálo se mi o tom, jak jsem snědla celé prase, k ránu, když jsem se probudila, měla jsem takovou žízeň, že jsem bosky šla pro láhev piva, vytáhla zátku a lačně jsem pila, pak jsem rozsvítila lampu, a držíc ji v prstech, chodila jsem od jednoho vepřového kousku ke druhému a neubránila jsem se, abych nezapálila primus, uřízla z kýty dva krásné libové řízky, naklepala je, pak posolila, opepřila a na másle je v osmi minutách upekla, celou tu dobu, která se mi zdála věčností, se mi sbíhaly sliny, to bylo moje, skoro dvě kýty sníst jen tak v přírodních řízcích, pokapané citronem, taky jsem podlila řízky nakonec vodou, přiklopila pokličkou, zpod které vyrazila hněvivá pára, a už jsem si dala ty řízky na talíř a lačně jedla, tak jako vždycky jsem si pokapala noční košili, tak jako si vždycky pokapu blůzičku šťávou či omáčkou, protože já když jím, tak nejím, já hltám... a když jsem dojedla a vytřela chlebem talíř, viděla jsem, jak otevřenými dveřmi tam v přítmi se na mne dívají Francinovy oči, jen ty vyčítavé oči, že zase jím tak, jak není slušná žena, a ještěže jsem se najedla, tenhle pohled mi vždycky bral chuť, naklonila jsem se nad lampu, ale vzpomněla jsem si, že čoud knotu by natáhl do masa, odnesla jsem lampu na chodbu a mocným dechem ji zhasla. A vlezla jsem do postele, a dotýkajíc se vepřového ramínka, usínala jsem a těšila se, až se ráno probudím, jak si udělám dva přírodní řízky.

3

Boďa Červinka si vždycky dával záležet na mých vlasech. Říkal, tyhle vlasy jsou zbytek starých zlatých časů, takové vlasy jsem nikdy pod svým hře benem neměl. Když Boďa rozčesal ty moje vlasy, jako by zapálil dvě pochodně v krámě, v zrcadlech a miskách a karafách zaplál požár mých vlasů a já jsem musela uznat, že Boďa má pravdu. Nikdy jsem neviděla svoje vlasy tak krásné jako u Bodi v krámě, když je vykoupal v heřmánkovém odvaru, který jsem si uvařila a přivezla v bandasce na mlíko. To dosud moje vlasy byly mokré, nikdy neslibovaly to, co se s nimi začalo dít, když prosýchaly; jen začaly schnout, jako by v těch proudech se narodilo tisíce zlatých včel, tisíce svatojánských mušek, zapraskalo tisíce jantarových krystalků. A když Boďa poprvně protáhl hřebem tou mou hřívou, prskalo v nich a sršely ty vlasy a nadouvaly se a rostly a kypěly, že Boďa musel pokleknout, jako by hřebem pročesával ohony dvou vedle sebe stojících hřebců. A v jeho krámě se rozsvítilo, cyklisté seskakovali z bicyklů a kladli obličej na výkladní skříň, aby se přesvědčili a vysvětlili si, co jim to strhlo oči. A Boďa sám dlel v mračnu mých vlasů, aby nebyl rušen, zamkl vždycky krám, každou chvíli ke mně přivoněl, a když česání dokončil, sladce vzdychl a pak teprve sepjal vlasy podle svého gusta, kterému jsem věřila, jednou fialovou, podruhé zelenou, jindy červenou nebo modrou stužkou, jako bych byla součástí katolického rituálu, jako by moje vlasy byly součástí církevních svátků. Pak odemkl krám, přivedl můj bicykl, na rám pověsil bandasku a pomohl mi dvorně do sedla. A to už před krámem byl zástup lidí, každý zíral na ty heřmánkem vonící vlasy. Když jsem šlápla do pedálů, pan Boďa kousek se mnou běžel a přidržoval mi vlasy, aby se nedostaly do řetězu nebo do drátů. A když jsem nabrala dostatek rychlosti, pan Boďa hodil do vzduchu cíp mého účesu, jako se vyhazuje do vzduchu hvězda nebo drak do nebe, a zadýchán vracel se do krámu. A já jsem jela a vlasy za mnou vlály, slyšela jsem jejich praskot, jako

když se mne sůl nebo hedvábí, jako se vzdaluje dešť po plechové střeše, jako se smaží vídeňské řízky, tak za mnou vlála ta pochodeň vlasů, jako když kluci se zapálenými smolnými košťaty pobíhají v podvečer noci filipojakubské nebo pálí čarodějnice, tak za mnou vlál dým mých vlasů. A lidé se zastavovali a já jsem se vůbec nedivila, že se nemohou odtrhnout od těch vlajících vlasů, které jako reklama jim jely vstříc. I mně to dělalo dobře, když jsem viděla, že jsem viděna, prázdná bandaska od heřmánku cinkala o říditka a hřeben proudícího vzduchu mi sčesal vlasy nazad. Projížděla jsem náměstím, všechny pohledy se sbíhaly v mém vlajícím účesu jak dráty do kola bicyklu, na kterém šlapalo do pedálů pohybující se moje Já. Francin mne takhle vlající potkal dvakrát a pokaždé ten můj vlající vlas z něho vyrazil dech, že se ke mně ani nehlásil, nebyl schopen na mne vykřiknout, zůstal zchromlý mým neočekávaným zjevením, že se přitiskl ke zdi a chvíli musel počkat, až chytí dech, kdybych ho oslovila, měla jsem dojem, že se skácí, to byla jeho zamilovanost, která jej tiskla ke zdi, jako to osiřelé dítě od Alše v čítance. A já jsem šlapala do pedálů, kolena střídavě tloukla do bandasky, cyklisté, kteří jeli proti mně, zastavili se, někteří otočili bicykl a hnali se za mnou, předjížděli mne, aby otočili kola a znovu mi jeli vstříc, a zdravili moji blůzičku a bandasku a ty moje vlající vlasy a mne celou, a já jsem jim vlídně a s pochopením dopřála tu podívanou a jen jsem litovala, že nemám takovou schopnost, abych sama sobě jednou mohla takhle jet vstříc, abych se taky potěšila tím, nač jsem byla hrdá a zač jsem se nemohla stydět. Projela jsem ještě jednou náměstím a pak jela hlavní třídou, tam před Grandem, tam stál orion a před orionem Francin a držel v prstech svíčku, stál tam s tím svým motocyklem a jistě mne viděl, ale dělal, že mne nevidí, ten jeho orion pořád zlobil se zapalováním a vůbec, takže Francin v sajdkáře vozil s sebou nejen všechny klíče a hasáky a šroubováky, ale i malý šlapací soustruh. Vedle Francina stáli dva členové předsednictva správní rady pivovaru s ručením omezeným, než jsem pleskla botičkou o dláždění, sáhla jsem za sebe a přitáhla si vlasy a položila je do klína.

„Nazdar, Francine,“ povídám.

A Francin profoukl svíčku, a když mne uslyšel, ta svíčka mu vypadla z prstů, ve tváři měl dvě čmouhy od montování.

„Rukulíbám,“ pozdravili členové správní rady.

„Dobrý den, pánové, máme dneska krásné počasí, co?“ řekla jsem a Francin se začervenal až do kořínků vlasů.

„Kam ti, Francine, zapadla ta svíčka?“ povídám.

A sehnula jsem se, Francin poklekl a hledal svíčku pod sajdkárou, položila jsem kapesníček na dlažbu, poklekla a vlasy se mi svezly, pan de Giorgi, kominický mistr, vzal něžně moje vlasy a přehodil si je přes loket jako kostelník kněžské roucho, Francin klečel a upíral oči pod modrý stín přívěsného vozíku a já jsem viděla, že moje přítomnost jej vyvedla tak z konceptu, že hledá jen proto, aby se vzpamatoval, to když jsme měli svat bu, tak zrovna takhle to dopadlo, když mi navlíkal prstýnek, tak se mu chvěly prsty, že snubní prsten mu vypadl a zakuláčel se kamsi tak, že nejdřív Francin a pak svědkové a potom svatebčané, nejdřív v předklonu, pak po čtyřech, dokonce i kněz lezli po čtyřech chrámem, až ministrant pod kazatelnou našel ten snubní prsten, kulatý snubní prstýnek zakuláčený na opačnou stranu, než hledala po čtyřech celá svatba. A já jsem se tenkrát smála, stála jsem a smála se...

„Támhle něco je u kanálku,“ řekl chlapec a hnal dál obruč hlavní třídu.

A u kanálu ležela svíčka, Francin ji vzal do prstů, a když ji chtěl zašroubovat do motoru, třásl se mu ruce tak, že svíčka jektala v závitech. A otevřely se dveře Grandu a vyšel pan Bernádek, kovářský mistr, ten, který na posezení vypil štěně plzeňského, a přinesl sklenici piva.

„Milostivá paní, neurazte se, napijte se vode mě!“

„Na vaše zdraví, pane mistře!“

Vnořila jsem nosík do pěny, zvedla ruku jakoby k přísaze a zvolna a s chutí jsem pila ten sladce hořký nápoj, a když jsem dopila, utřela jsem si ukazováčkem rty a řekla:

„Pivo našeho pivovaru ale je taky tak dobré.“

Pan Bernádek se mi poklonil:

„Avšak plzeňský pivo, milostivá paní, má přesnější barvu vašich vlasů, dovolte...“ zabreptal kovářský mistr, „dovolte mi, abych na vaši počest šel dál popíjet ty vaše zlaté vlasy.“

Uklonil se a odcházel, stodvacetakilová persona, které kalhoty dělaly vzadu ohromné faldy, faldy, jako má slon.

„Francine,“ povídám, „přijdeš k obědu?“

Utahoval svíčku v hlavě motoru, předstíral soustředěnost. Uklonila jsem se pánům členům správní rady, šlápla do pedálů, hodila za sebe ty svoje proudy plzeňského piva a nabírajíc rychlosti jsem úzkou uličkou vyjela na most a krajina přes zábradlí se přede mnou rozevřela jak deštník. Zavoněla řeka a tam v pozadí se tyčil běžový pivovar se sladovnou, měšťanský pivovar společenstva s ručením omezeným.